

Målnummer:	Ö803-02	Avdelning:	1
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	2002-12-27		
Rubrik:	En fordran på TV-avgift har ansetts tillkomma det allmänna vid tillämpning av 2 § lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter och preskriberas enligt lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m.		
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none">• 1 § lagen (1989:41) om TV-avgift• 2 § lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter.• 3 § lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m.		
Rättsfall:	NJA 1988 s. 503		

REFERAT

Kronofogdemyndigheten i Göteborg, Boråskontoret beslöt d. 4 aug. 2001 att vid återbetalning av för mycket erlagd skatt till M. B. skulle avräknas 3 710 kr, avseende dels ett skattebelopp, dels TV- avgifter för åren 1997, 1998 och 2000.

M. B. överklagade i Vänersborgs TR och yrkade att kronofogdemyndighetens beslut skulle upphävas och att beloppet skulle utbetalas till honom. Han gjorde bl.a. gällande att fordringarna på TV-avgifter för åren 1997 och 1998 var preskriberade.

I yttrande över överklagandet anförde kronofogdemyndigheten att det saknades anledning att ändra beslutet.

Riksskatteverket, företrätt av kronofogdemyndigheten, bestred bifall till överklagandet och anförde bl.a. Av 17 § lagen (1989:41) om TV- avgift framgår att Radiotjänst i Kiruna AB:s beslut om påförande av avgifter enligt lagen skall anses som ett beslut av förvaltningsmyndighet och får verkställas, om avgiften är obetald och förfallen till betalning, samt att uttagande av avgift handläggs hos kronofogdemyndigheten som allmänt mål. Enligt 1 § lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. gäller denna lag vid handläggningen hos kronofogdemyndigheten av allmänna mål om verkställighet enligt UB. Av 1 kap. 6 § UB följer att ett allmänt mål är ett mål om uttagande av böter, vite, skatt, tull, avgift och andra medel som staten har rätt till och som får utsökas utan föregående dom samt, enligt vad regeringen närmare föreskriver, annan liknande fordran som staten eller kommun har rätt till. I annan lag kan föreskrivas att även mål om uttagande av annan fordran är allmänt mål. I 1 § lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m. framgår att lagen gäller i fråga om preskription av skatt och andra fordringar som det allmänna har rätt till och som drivs in enligt bestämmelserna i lagen om indrivning av statliga fordringar m.m. Av 3 § samma lag följer att en fordran som huvudregel preskriberas fem år efter utgången av det kalenderår då den förföll till betalning. HD har i av M. B. åberopat avgörande NJA 1988 s. 503 angett att fordran på TV-avgift är att betrakta som en konsumentfordran när apparatinnehavaren är en privatperson och att reglerna för preskription av en konsumentfordran därmed skall följas. Avgörandet har dock grundats på äldre rätt, nämligen lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare, och kan därmed inte längre beaktas.

TR:n (assessorn Halldin) anförde i beslut d. 19 dec. 2001: Skäl. Avräkning som avses i lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter skall enligt 1 § i lagen göras från belopp som återbetalas eller annars utbetalas på grund av bestämmelse i bl.a. skattebetalningslagen. Av 2 § samma lag framgår att avräkningsförfarande skall tillämpas om det allmänna har en fordran, som är registrerad för indrivning i ett utsködningsregister och som drivs in enligt bestämmelserna i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Enligt 5 § förstnämnda lag får kronofogdemyndigheten underlåta avräkning om anstånd med betalning av det allmännas fordran beviljats med anledning av överklagande eller i avvaktan på rättelse, om en tillämpning av avräkningsförfarandet inte är försvarlig med hänsyn till kostnaderna för detta eller om det i annat fall föreligger särskilda skäl att avstå från avräkning. Avräkning får enligt 6 § samma lag inte göras till betalning av en fordran som är preskriberad. - I rättstillämpningen, se NJA 1988 s. 503, har det ansetts att preskriptionstiden om tre år enligt 2 § 2 st. preskriptionslagen (1981:130) är tillämplig på konsumentfordran avseende avgift enligt lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare.

Fråga i målet är om förutsättningar för avräkningsförfarande föreligger med hänsyn till vad M. B. anført om fordringarna och vad som i övrigt framkommit.

TR:n finner att förutsättningar för avräkningsförfarande föreligger beträffande fordran på TV-avgift för år 2000 och skattefordran, då dessa fordringar var registrerade för indrivning i utsködningsregister och då fordringarna drivs in enligt bestämmelserna i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. TR:n finner dock att hinder föreligger för avräkningsförfarande för TV-avgifter för år 1997 och 1998, då preskriptionstiden om tre år enligt 2 § 2 st. preskriptionslagen (1981:130) måste anses tillämplig på konsumentfordran avseende avgift enligt lagen (1989:41) om TV-avgift samt då staten genom Riksskatteverket inte har visat att preskriptionsavbrott har skett senare än vad M. B. angett. Överklagandet skall således bifallas beträffande dessa TV-avgifter samt i övrigt lämnas utan bifall.

Slut. TR:n upphäver med delvis bifall till överklagandet kronofogdemyndighetens beslut om avräkning vad beträffar TV-avgifter år 1997 och 1998 samt avslår överklagandet i övrigt.

Både Riksskatteverket och M. B. överklagade i HovR:n för Västra Sverige.

Riksskatteverket yrkade att kronofogdemyndighetens beslut om avräkning skulle fastställas.

M. B. yrkade att avräkningsbeslutet skulle upphävas även såvitt avsåg fordran på TV-avgift för år 2000.

Riksskatteverket anförde till grund för sitt yrkande följande. Lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m. är tillämplig på obetalda TV-avgifter. Preskriptionstiden är då fem år och ingen av de fordringar mot vilka avräkning har skett är preskriberad.

M. B. anförde till grund för sitt yrkande följande. Lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter skall tillämpas på fordringar som det allmänna har mot någon. TV-avgifter betalas till Radiotjänst i Kiruna AB. Bolaget omfattas inte av begreppet det allmänna, varför denna lag inte är tillämplig.

HovR:n (hovrättslagmannen Frennered samt hovrättsråden Nyström, referent, och Ranch) anförde i beslut d. 29 jan. 2002: Av 17 § i den sedan d. 1 mars 1989 gällande lagen (1989:41) om TV-avgift framgår att ett beslut av Radiotjänst i Kiruna AB om påförande av avgifter enligt lagen är att anse som ett beslut av förvaltningsmyndighet samt att uttagande av avgift handläggs hos kronofogdemyndigheten som allmänt mål. Motsvarande bestämmelse saknades

i den vid tidpunkten för HD:s avgörande i NJA 1988 s. 503 gällande lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare. Av förstnämnda lagrum följer att såväl lagen om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter som lagen om preskription av skattefordringar m.m. är tillämplig på fordringar avseende TV-avgifter. Eftersom preskriptionstiden är fem år har preskription inte inträtt för någon av de fordringar som avräkningsbeslutet omfattar. TR:ns beslut skall vid sådant förhållande upphävas och kronofogdemyndighetens avräkningsbeslut fastställas.

Med ändring av TR:ns beslut fastställer HovR:n det av kronofogdemyndigheten fattade avräkningsbeslutet.

M. B. överklagade och yrkade att HD skulle upphäva beslutet om avräkning såvitt avsåg TV-avgifterna.

Riksskatteverket bestred ändring.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, RevSkr Mosesson, föreslog i betänkande följande beslut: Skäl. Kronofogdemyndigheten har med tillämpning av lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter från M. B:s fordran avseende återbetalning av skatt räknat av dels TV-avgifter från åren 1997, 1998 resp. 2000, dels en skuld på skattekontot. M. B. har gjort gällande att avräkning inte kan ske för TV-avgifterna, då sådana avgifter skall betalas till det privaträttsliga subjektet Radiotjänst i Kiruna AB (RIKAB) och därför inte kan anses vara fordringar som tillkommer det allmänna. Vidare får han anses ha anfört att avräkning i vart fall inte kan göras för de TV-avgifter som avser åren 1997 och 1998, eftersom dessa avgifter är konsumentfordringar som är preskriberade enligt 2 § 2 st. preskriptionslagen (1981:130).

Radio- och TV-verksamheten i allmänhetens tjänst finansieras i allt väsentligt genom avgifter enligt lagen (1989:41) om TV-avgift. Det är riksdagen som beslutar om tilldelning av medel till Sveriges Television AB och de övriga programbolag som driver denna verksamhet. Skyldigheten för en innehavare av en TV-mottagare att enligt lagen betala avgift till RIKAB är i princip inte avhängig av huruvida och i vad mån innehavaren tar del av programbolagens produktioner. TV-avgiften svarar inte heller mot någon motprestation från RIKAB:s sida gentemot innehavaren.

Mot denna bakgrund bör en fordran på TV-avgift enligt 1989 års lag anses vara en fordran som tillkommer det allmänna. Sätillvida finns det förutsättningar för att mot ett belopp som avses i 1 § avräkningslagen räkna av en fordran avseende sådan avgift.

Det återstår då att ta ställning till om fordringen på M. B. har preskriberats såvitt gäller TV-avgifterna för åren 1997 och 1998 och om det därför inte skall verkställas någon avräkning i den delen (jfr 6 § avräkningslagen).

HD har i rättsfallet NJA 1988 s. 503 II funnit att treårspreskriptionen enligt 2 § 2 st. preskriptionslagen är tillämplig på konsumentfordran avseende avgift enligt den då gällande lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare. Ett påpekande om detta domstolens avgörande gjordes av Lagrådet i det lagstiftningsärende som ledde till 1989 års avgiftslag. Påpekandet föranledde inte något uttalande från vare sig departementschefens eller kulturutskottets sida om att preskriptionsfrågan var att bedöma på annat sätt enligt den nya lagstiftningen. (Se prop. 1988/89:18 s. 120; jfr s. 74 och bet. 1988/89:KrU9.)

Mot denna bakgrund saknas det anledning att vid bedömningen av frågan om preskription av en fordran på en konsument avseende TV-avgift enligt 1989 års lag avvika från den princip som HD har uttalat i det nämnda rättsfallet. Även avgifter enligt den lagen får således anses underkastade

treårspreskription, om den avgiftsskyldige är en konsument (jfr Grobgeld, Konsumenträtt, 13 uppl. 2002 s. 92). På grund härav och då Riksskatteverket inte har gjort gällande att det beträffande avgifterna för åren 1997 och 1998 har skett preskriptionsavbrott inom treårsfristen, skall prövningen utgå från att dessa avgifter är preskriberade.

Det anförda innebär att det slut som TR:n har kommit till skall stå fast.

HD:s avgörande. Med ändring av HovR:ns beslut fastställer HD det slut vartill TR:n kommit.

HD (JustR:n Svensson, Inger Nyström, Pripp, referent, och Dahllöf) fattade följande slutliga beslut: Skäl. Kronofogdemyndigheten har med tillämpning av lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter från M. B:s fordran avseende återbetalning av skatt såvitt nu är i fråga räknat av dels dennes skulder avseende TV-avgifter åren 1997, 1998 resp. 2000, dels en skuld på skattekontot. M. B. har gjort gällande att avräkning inte kan ske för TV-avgifterna, då sådana avgifter skall betalas till det privaträttsliga subjektet Radiotjänst i Kiruna AB (RIKAB) och därför inte kan anses vara fordringar som tillkommer det allmänna. Vidare får han anses ha anført att avräkning i vart fall inte kan göras för TV-avgifter som avser åren 1997 och 1998, eftersom dessa avgifter är konsumentfordringar som är preskriberade enligt 21 § 2 st. preskriptionslagen (1981:130).

Enligt 1 § lagen (1989:41) om TV-avgift skall den som innehar en TV-mottagare betala TV-avgift för mottagaren. Genom TV-avgiften finansieras i allt väsentligt radio- och TV-verksamheten i allmänhetens tjänst, "public service-verksamheten" (jfr prop. 1988/89:18 och 2000/01:94). Avgiftens storlek är bestämd i lagen (7 §) och det ankommer enligt 9 § i lagen på RIKAB att besluta om avgiftsskyldighet (om RIKAB:s uppgifter se också prop. 2000/01:94 s. 67). Influtna avgiftsmedel placeras på det s.k. rundradiokontot hos Riksgäldskontoret. Ur detta konto anvisar riksdagen medel till public service-verksamheten.

Av vad som nu sagts följer att en beslutad men inte betald TV-avgift får anses utgöra en fordran av offentligrättslig natur (jfr prop. 1992/93:198 s. 86, 1995/96:161 s. 22 och prop. 1996/97:165 s. 25) och tillkomma det allmänna. Uttagande av avgiften handläggs hos kronofogdemyndigheten som allmänt mål (17 § 2 st. lagen om TV-avgift). En fordran på TV-avgift kan därför drivas in enligt lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

De nu aktuella fordringarna på TV-avgifter är enligt uppgift från kronofogdemyndigheten registrerade för indrivning i utsöknings- och indrivningsdatabasen enligt lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet och de var också vid tiden för avräkningsbeslutet föremål för indrivning enligt 1993 års nyssnämnda lag. Av 2 och 6 §§ lagen om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter följer att kronofogdemyndigheten hade att, från det belopp som skulle återbetalas till M. B. på grund av för mycket inbetald skatt, göra avräkning för de TV-avgifter för vilka denne var betalningsskyldig, under förutsättning dock att fordringarna inte var preskriberade.

M. B. har gjort gällande att fordringarna såvitt avser TV-avgifterna för åren 1997 och 1998 är preskriberade.

HD har i rättsfallet NJA 1988 s. 503 II uttalat att en fordran på TV-avgift vid tillämpningen av den numera upphävda lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare bör betraktas som en konsumentfordran när apparatinnehavaren är en privatperson. Uttagandet av TV-avgifter hos kronofogdemyndigheten handlades då som enskilt mål. Uttagandet av de nu aktuella TV-avgifterna handläggs däremot som allmänt mål. Bestämmelserna i 1 och 3 §§ lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m. är därför tillämpliga. Av detta följer att fordringarna inte är preskriberade.

HovR:ns beslut skall därför fastställas.

HD:s avgörande. HD fastställer HovR:ns beslut.

JustR Munck var av skiljaktig mening på sätt framgår av följande yttrande: I målet uppkommer i första hand frågan om de TV-avgifter för vilka M. B. är betalningsskyldig får avräknas från en honom tillkommande fordran på återbetalning av skatt. En av förutsättningarna för att detta skall få ske är enligt 2 § lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter att TV-avgifterna kan anses utgöra en fordran som tillkommer det allmänna. Att denna förutsättning har uppställts får antas ha samband med att en viss konnexitet mellan huvudfordran och motfordran eftersträvats vid lagstiftningens utformning (prop. 1984/85:108 s. 39 ff.).

Uttrycket "det allmänna" inbegriper i regeringsformen och annan lagstiftning staten, landstingen och kommunerna, däremot inte statliga och kommunala bolag annat än i den mån de utövar myndighet (se t.ex. prop. 1975/76:209 s. 86 och 140 f. samt 1998/99:3 s. 47). De aktiebolag vilkas verksamhet finansieras med TV-avgiftsmedel - Sveriges Radio-bolagen - kan i detta avseende inte inta en särställning i förhållande till alla andra offentliga företag, så mycket mindre som de inte ens ägs av staten utan av en från staten fristående stiftelse.

TV-avgifterna är inte konstruerade som en skatt utan som en avgift till Sveriges Radio-bolagen. Avgifterna skall också betalas till ett aktiebolag i denna koncern. En fordran på avgift kan inte gentemot den enskilde göras gällande av det allmänna utan endast av nämnda aktiebolag. De av HovR:n anmärkta omständigheterna att påförande av avgifter enligt lag skall anses som beslut av förvaltningsmyndighet och att uttagande av fordran på avgiften skall handläggas som allmänt mål saknar i detta avseende betydelse.

Det kan visserligen hävdas att TV-avgifterna utgör en förtäckt skatt till staten, eftersom Sveriges Radio-bolagen är skyldiga att inbetala influtna avgiftsmedel till staten på det s.k. rundradiokontot hos Riksgäldskontoret och medel ur detta konto anvisas bolagen genom riksdagsbeslut. Dessutom svarar avgiften inte helt och hållet mot en motprestation, eftersom avgiftsskyldigheten är knuten till innehavet av en TV-mottagare och en sådan kan användas för annat än att ta del av Sveriges Radio-bolagens produktioner. Avsikten kan emellertid inte vara att myndigheterna vid hanteringen av avräkningsfrågor skall företa en statsrättslig genomsyn av detta slag, när det gäller en fordran som enligt lag tillkommer ett enskilt rättssubjekt. Både myndigheterna och framför allt de betalningsskyldiga måste kunna utgå från regelsystemet sådant det kommit till uttryck i lagstiftningen. En fordran på obetald TV-avgift kan alltså enligt min mening inte anses tillkomma det allmänna.

På grund av det anförda anser jag inte att avräkningslagen medger att avräkning för obetalda TV-avgifter sker mot sådana fordringar på återbetalning av skatt och liknande som omfattas av lagen. Jag anser därför att M. B:s överklagande skall bifallas.

HD:s beslut meddelades d. 27 dec. 2002 (mål nr Ö 803-02).

Sökord: TV-avgift; Avräkning vid återbetalning av skatt; Indrivning av statliga fordringar m.m.; Preskription
